

Ірина РОЗМАН,
старший викладач кафедри філологічних дисциплін Мукачівського
державного університету, пошукач кафедри педагогіки та психології Ужгород-
ського національного університету
(Україна, Мукачєво) msu.edu.ua

ДІЄВІ ФОРМИ КВАЛІФІКОВАНОГО ПОШИРЕННЯ МЕТОДИКО-ПЕДАГОГІЧНИХ ЗНАНЬ

На основі аналізу досліджень окремих аспектів науково-методичної діяльності педагогічних працівників рекомендовано шляхи підвищення загальної та професійної культури педагогів. Розглянуто новий підхід до якісного стану діяльності загальноосвітньої школи, яка забезпечує вдосконалення науково-методичної роботи щодо сприяння розвитку абнотивності вчителів та учнів. Доведено, що організація та проведення науково-методичних семінарів сприяють популяризації досвіду творчо працюючих учителів, сприяють науково-дослідницькій діяльності вчителів.

Ключові слова: кваліфікованість, абнотивність, методико-педагогічні знання.

Літ. 7.

Iryna ROZMAN,
senior lecturer of the department of philological disciplines
External doctoral student of the
Pedagogics and Psychology department of Uzhgorod
Mukachevo State University,
State University (Ukraine, Mukachevo) msu.edu.ua

EFFECTIVE FORMS OF QUALIFIED DISTRIBUTION OF SKILLED-PEDAGOGICAL KNOWLEDGE

The article is based on the analysis of certain aspects of scientific research and methodological activities of teaching staff, recommended ways to improve the general and professional culture of teachers. There had been reviewed new approach to qualitative state of comprehensive school that provides improvement of scientific and technical work to promote innovation in the teachers` and students` work. It is proved, that the organization and holding of scientific-methodical seminars and popularizing of the experience of creatively working teachers promote the research activity of teachers.

Key words: qualification, innovation, methodological-pedagogical knowledge.

Ref. 7.

Ірина РОЗМАН,
старший преподаватель кафедры филологических дисциплин Мукачевского
государственного университета, соискатель кафедры педагогики и психологии
Ужгородского национального университета
(Украина, Мукачєво) msu.edu.ua

ДЕЙСТВЕННЫЕ ФОРМЫ КВАЛИФИЦИРОВАННОГО РАСПРОСТРАНЕНИЯ МЕТОДИКО-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ЗНАНИЙ

Розман І. Дієві форми кваліфікованого поширення...

На основе анализа исследований отдельных аспектов научно-методической деятельности педагогов рекомендованы пути повышения их общей и профессиональной культуры. Рассмотрен новый подход качественной деятельности общеобразовательной школы, которая обеспечивает совершенствование научно-методической работы по содействию и развитию абнотивности учителей и учеников. Доказано, что организация и проведение научно-методических семинаров способствуют популяризации опыта творчески работающих педагогов, содействуют научно-исследовательской деятельности учителей.

Ключевые слова: квалификация, абнотивность, методико-педагогические знания.

Лит. 7.

Постановка проблеми. Методична робота покликана стимулювати підвищення наукового рівня педагогічних працівників до засвоєння змісту інноваційних технологій та їхніх реалізацій. Становлення національної школи, підвищення її статусу вимагають покращення загальної та професійної культури вчителів. Новий підхід до якісного стану діяльності загальноосвітньої школи забезпечує вдосконалення науково-методичної роботи з педагогічними кадрами.

Усе це вимагає постійного навчання педагогів, підвищення їхньої фахової майстерності, знайомить з інноваційними процесами в освіті та залучає до активної творчої педагогічної діяльності.

Аналіз досліджень. Педагогіка як наука може розвиватися лише за умови поповнення новими фактами, здобутими у процесі пошуково-дослідницької роботи, тобто здійснення наукових досліджень. Методико-педагогічні знання та їхнє практичне впровадження допомагають педагогам розвивати свій творчий потенціал, який обумовлює здатність якісно здійснювати педагогічний вплив та сприяти розвитку особистості. Для якісної роботи вчителів особливого значення набуває розвиток педагогічної творчості, створення колективу однодумців, які б усвідомлювали вагомість своєї ролі в суспільстві й на основі цього прагнули самовдосконалення та розвивали свій творчий потенціал. На думку таких дослідників, як В. Ставецький, Л. Черепанова, О. Химинець, І. Тараненко, необхідно розвивати та впроваджувати дієві форми кваліфікованого поширення методико-педагогічних знань.

Мета статті – визначити роль науково-методичних семінарів, які містять функції креативного підходу для всебічного оволодіння новими прийомами організації навчальної діяльності, що спрямовані на підвищення рівня навчальних досягнень учнів.

Виклад основного матеріалу. У зв'язку з досліджуваною проблематикою доцільно звернутися до давньогрецького міфу, згідно якого бог Зевс мав дружину Метіду, тобто «мудрість», «пораду». Коли Зевса сповістили, що Метіда народить сина, який позбавить його влади, Зевс проковтнув свою дружину, а згодом із його голови народилася мудра богиня Афіна. Саме від імені Метіди (мудрої порадиці) й походить слово «методика», роль якої в навчанні педагогів важко переоцінити.

Сучасна методична робота має багато різноманітних форм. Одна з них – проблемний науково-методичний семінар, який містить у собі функцію надання конкретної допомоги як молодим вчителям-предметникам, так і творчо працюючим педагогам. Саме під час опрацювання різного виду проблемних питань, які накопичились у молодих колег, та втілення нових ідей у практичне застосування, необхідно створити умови для підвищення професійного рівня педагогів і рівня інформаційної компетентності. У свою чергу, проведення науково-методичного семінару спонукає до:

- розширення знань теоретичних основ освітньої діяльності;
- створення умов для обміну творчими ідеями про продуктивний досвід роботи;

- популяризації досвіду творчо працюючих учителів;
- удосконаленню методичної культури педагогів;
- сприянню науково-дослідницькій діяльності вчителів [6].

Заняття семінарів, спрямованих на всебічне засвоєння методичного матеріалу, мають і теоретичний, і практичний, і тренінговий характер. Для продуктивної роботи необхідно скласти план роботи семінарів на основі діагностування вчителів та, частково, на основі матеріалів педагогічної преси. Семінар, як правило, має керівника (доцільно, щоб це був заступник директора з науково-методичної роботи) та чотири динамічних дослідницьких групи. Кількість учителів у таких групах становить від чотирьох до шести – в залежності від проблеми, яку вони досліджують. Їхнім завданням є не тільки ознайомлення колег з теоретичним матеріалом, але й демонстрація реалізації проблеми у практичній діяльності (показати фрагмент уроку, провести тренінгові вправи тощо).

Така форма роботи забезпечує:

- систематичну роботу вчителів з методичною літературою;
- отримання ними методичної консультації з певних питань з опорою на досвід роботи колег;
- обізнаність педагогів у інноваційних процесах у навчанні й вихованні;
- можливість продемонструвати свою майстерність перед колегами;
- залучення великої кількості вчителів до активної методичної діяльності.

Протягом року проводиться чотири заняття. Три з них – тематичні. Останнє можна провести у формі «центону» («центон» у перекладі з грецької – ковдра з різнокольорових клаптиків). Це дає кожному педагогу можливість продемонструвати свої цікаві напрацювання за рік. Оскільки ж теми виступів різні, то й виходить центон. Доречним буде запропонувати тематику занять, а також орієнтовне планування роботи семінару на навчальний рік. Назви можуть бути різними: «Вікна в завтра», «Методична палітра», «Імідж сучасного вчителя» тощо. Сутність діяльності семінару полягає в підвищенні методичної грамотності та вдосконаленні методичної майстерності вчителя [2].

Орієнтовне спрямування занять:

- Методичні засади педагогіки толерантності.
- Подолання інертності та консерватизму педагогічного мислення.
- Проблеми формування мотивації навчальної діяльності учнів у сучасних умовах.
- Педагогіка співробітництва: проблеми і перспективи.
- Шляхи формування автентичної особистості.
- Компетентнісний підхід до навчання та виховання.
- Комунікативна діяльність учителя. Етикетні особливості мови. Мова предмета.
- Особистісне зростання вчителя як мета й результат педагогічного процесу.
- Шляхи реалізації виховного потенціалу уроку.
- Складові методичної культури вчителя.

Оскільки практично всі вчителі школи використовують інноваційні форми навчання, їхні виступи, як правило, супроводжуються власними презентаціями. Це допомагає візуалізувати методичний матеріал.

Рекомендований план роботи проблемного науково-методичного семінару «Салон інновацій» на 2015/2016 навчальний рік. Завдання семінару полягає в тому, щоб:

- створити умови для підвищення професійного рівня педагогів і рівня інформаційної компетентності;
- розширювати знання теоретичних основ освітньої діяльності;

Розман І. Дієві форми кваліфікованого поширення...

- створювати умови для обміну творчими ідеями із продуктивного досвіду роботи; популяризувати досвід творчих педагогів закладу освіти;
- сприяти розвитку абнотивності вчителя;
- удосконалювати методичну культуру педагогів;
- сприяти науково-дослідницькій діяльності педагогів;
- продовжити роботу з педагогами з оволодіння новими прийомами організації навчальної діяльності, спрямованими на підвищення рівня навчальних досягнень учнів.

Склад динамічних творчих груп:

Керівник семінару.

Динамічна група № 1.

Динамічна група № 2.

Динамічна група № 3.

Динамічна група № 4 (за бажанням).

№ п/п	Проблема	Дата	Виконавці
1.	Сучасний урок. Вимоги. Аналіз. Самоаналіз.	Жовтень	
2.	Педагогіка толерантності. Як виховати толерантну особистість (семінар-тренінг)	Грудень	
3.	Творчість: як подолати стереотипи (акваріум)	Лютий	
4.	Центон (обмін досвідом)	Квітень	

Матеріали роботи семінару зберігаються в окремій папці, куди вкладаються план проведення заняття, тези виступів і доповіді членів дослідницької групи, матеріали тренінгових занять, диски із презентаційними матеріалами [7].

План кожного заняття орієнтовно може мати такий вигляд:

Школа толерантності. Як виховати толерантну особистість?

1. Історія формування й розвитку педагогіки толерантності.
2. Педагогічні умови впровадження ідей педагогіки толерантності.
3. Виховання толерантної особистості в умовах сучасної школи.
4. Тренінгові вправи:
 - «Толерантність» (групування);
 - «Моє ім'я»;
 - «Автопортрет»;
 - «Долоньки»;
 - «Двадцять бажань».
5. Підбиття підсумків семінару.

Основний напрям реформування освіти згідно із Законами України «Про освіту» та «Про загальну середню освіту», Національною доктриною розвитку освіти в Україні у XXI столітті – це створення умов для задоволення освітніх і професійних потреб, підвищення професійного рівня, різнобічного розвитку особистості вчителя. Реалізацію саме цих завдань і забезпечує в навчальному закладі проблемний науково-методичний семінар.

У цьому контексті виникає запитання: чи можливо у вихованні знайти нові форми роботи? Важко дати однозначну відповідь. Але цілком можливо вдосконалювати вже відомі форми роботи. Розглянемо комплексні методичні заходи. Їхня сутність полягає в поєднанні вербального розгляду певної проблеми з її мистецьким супроводом. При цьому обидві складові заходу мають бути пов'язані за змістом. Наприклад, якщо розглядається проблема сімейного виховання, то як супровід пропонують уривок із вистави на теми виховання в сім'ї або відеофрагмент. Як і в будь-якому заході, обов'язковою умовою є чітке визначення мети. Проблема для обговорення обирають актуальну, але при цьому варто обмежити її певними рамками. Адже не можна допустити, щоб говорили багато, але не конкретно. Разом з тим, мистецькі вставки не повинні бути самоціллю – вони слугують логічним доповненням, можливістю підсилити слово емоційним впливом.

Через такі «мистецькі хвилини» переконуємося в тому, що мистецтво – якщо воно справжнє – допомагає досягати відповідних виховних цілей. Бажано, щоб мистецький супровід був різножанровий (пісня, танець, драматичне мистецтво, художнє слово, гра на інструментах). У сфері виховання існує багато питань і проблем, що потребують обговорення і розв'язання. Тож для організації комплексних методичних заходів є чималий вибір форм і методів. Так, у рамках циклу «Виховний бар'єр» доцільно розглянути проблеми: «Школа і сім'я: педагогіка співробітництва», «Дитина в інформаційному просторі», «Школа вчить, як на світі жити» та ін. У циклі «Виховання по-...» можна з'ясувати особливості виховних систем різних країн світу, а фінальний захід присвятити вихованню по-українськи, зокрема, особливостям цієї роботи в місті (районі). Такі заходи призначені для роботи з великою аудиторією, яку складають заступники директорів з виховної роботи всіх закладів освіти міста (району) або педагоги-організатори. Дещо модифікувавши заходи, можна провести їх також з головами районних (міських) шкільних методоб'єднань класних керівників або з класними керівниками в межах одного навчального закладу. Як правило, під час проведення використовують мультимедійні та інші засоби. Коли аудиторія велика, то для інтерактивного спілкування ведучого й учасників доцільно використовувати радіомікрофони. Час від часу доцільно поєднувати різні види групової роботи. Окрім заступників директорів, учасниками заходу можуть бути соціальні педагоги, практичні психологи, педагоги-організатори. Тобто всі ті, хто є активними учасниками виховного процесу. На певному етапі заходу бажано продовжити розгляд питань у групах, для чого слід виділити окремі приміщення. Згодом усі повертаються до зали, де мають нагоду почути стисло інформацію представників груп про особливості розгляду зазначених питань. У ряді випадків доречно налаштувати майбутніх учасників на відповідну проблему, запропонувати їм попередні домашні завдання. Такі методичні заходи з питань, що є складовими загальної проблеми (циклу), проводять протягом двох років із періодичністю раз на семестр. Проте можна вибрати лише окремі теми, оскільки кожне із занять є логічно завершеним [5].

Дещо відмінним від попередніх є цикл методичних заходів «Знай наших!». Кожен із них за структурою поділено на чотири частини:

- видатний український педагог минулого;
- сучасний видатний педагог;
- розмова-інтерв'ю з колегою (педагогом – організатором, класним керівником);
- знайомство з дитячим художнім колективом.

Розман І. Дієві форми кваліфікованого поширення...

Усі такі заходи присвячені тим, хто причетні до справи виховання і варті, щоб про них знали. Пропоную окремі розробки комплексних методичних заходів для творчого використання в роботі.

«Сім'я»

- ◆ Якою мірою сучасна сім'я готова до виховання дитини?
- ◆ Сім'я, що обмежується матеріальним забезпеченням дитини.
- ◆ Як здійснювати педагогізацію батьків?
- ◆ Слід шукати нові цікаві форми роботи.
- ◆ Чи потребують підлітки такої опіки з боку дорослих?
- ◆ Як у сучасних умовах проявляється класичний конфлікт батьків і дітей?
- ◆ Чи прийнятний для нас, батьків, такий принцип виховання без примусу: «Куди хочеш – туди і йди. Що хочеш – те й роби. Але завжди пам'ятай про наслідки»?

◆ Назвати якості: якими хочемо бачити своїх дітей.

(Здоровими, добрими, вихованими, щасливими, адаптованими до життя – тобто здоровими, здатними обрати активну життєву позицію).

◆ В Україні – 18 млн. сімей, з них 2 млн. – неповні.

Як цей фактор впливає на виховання дітей?

◆ Чи поширені в сім'ях тілесні покарання дітей? Як це впливає на виховання?

«Школа»

- ◆ Важливість диференційованого підходу до виховання.
- ◆ Прогнозування соціального розвитку дитини на всі роки перебування дитини в навчально-виховному закладі. Реально це чи ні. Чи доцільно?
- ◆ Яким чином вихователю (класному керівнику) зробити процес виховання цікавим?
- ◆ Розкомплектованість дітей переходить у розбещеність. Чи погоджуєтеся ви з таким твердженням?
- ◆ З'ясуйте: що очікують від школи батьки? діти? суспільство?
- ◆ Чи потрібен сучасній молоді етикет?
- ◆ Як повернути дітям «золоте дитинство»?

«Вулиця»

- ◆ Хто може й повинен протидіяти впливу «вулиці»?
- ◆ Як можна протидіяти (що можна протиставити) впливу вулиці?
- ◆ У чому причини такого явища, як цинізм молоді?
- ◆ Дуже багато дітей входить в асоціальні угруповання. А як впливають молодіжні субкультури на формування моралі школярів?
- ◆ Сучасна дитина має потребу в організації дозвілля, не пов'язаного з процесом творення матеріального або духовного світу, вона є пасивним спостерігачем.

«ЗМІ»

- ◆ Як досягти того, щоби ЗМІ були друзями дитини?
- ◆ Яким чином формувати в дитини (підлітка) критичне ставлення до відео-, аудіо продукції, друкованого слова?
- ◆ Сучасне обличчя шкільної преси.
- ◆ Деморалізуючий вплив реклами.
- ◆ Часто телеканали, зокрема у «прайм-тайм», демонструють фільми і програми сумнівного, низькопробного характеру. Побачене юним глядачем нерідко знаходить продовження через наслідування в реальному житті.
- ◆ Перегляд фільмів ніби продовжує життя глядача, доповнює його. Тому так важливо, які цінності сповідуються в них.

◆ У чому ще потенційна значимість кіно?

◆ Комп'ютер, Інтернет упевненою ходою ввійшли до нашого життя. Але багато хто вказує на небезпеку «віртуального виховання», занурення підлітка в ілюзорний світ [3].

До речі, психологи дослідили, що у дітей, які годинами бавляться в комп'ютерні ігри, можуть виникнути хронічні зміни в розвитку головного мозку. Комп'ютерні ігри «притуплюють» лобові ділянки мозку, що відповідальні за тренування пам'яті, емоції, навчання. А ще виникає небезпечне звикання до того, що «комп'ютерні люди» оживають...

◆ Різні опитування переконують, що найбільшу популярність мають серед молодих телеглядачів «легкі» програми, що не потребують високого розумового рівня.

◆ Чи погоджуєтесь ви з думкою про небезпеку настанов на красиве життя, яке дається легко, без особливих зусиль? (Приклади таких настанов: виграв мільйон або іно-марку, або туристичну путівку; обхитрував партнера; виявився сильнішим за іншого, підсилюючи своє «я» кулакам і чи зброєю).

◆ Працівники певних дитячих і юнацьких видань кажуть: «Дітям подобається, коли все просто. Молодь любить «смажене», із «перчинкою». Сучасних підлітків цікавить рок-музика і секс. От ми і намагаємося задовольнити їхні інтереси». То що робити: задовольняти інтереси чи формувати?

◆ Певний вакуум у царині моралі нині заповнено далеко не кращими ідеалами й взірцями. Серед молоді 16-25 років більше ніж половина тих, хто хотів би залишити Україну (!). Щоправда, тут не можна відкидати і матеріальний фактор, який змушує покладати кращі сподівання на життя за кордоном.

Висновки. Поглиблюється поляризація суспільства на багатих і бідних, змінюється ситуація на ринку праці у зв'язку з новими вимогами до професійних і соціально-моральних якостей людини тощо. Саме тому у виховному процесі дедалі більше звертає на себе увагу орієнтація на досягнення життєвого успіху завдяки власним силам. У даній статті зроблено спробу показати шляхи подолання «виховного бар'єру» проблем, що постають перед дитиною перехідної доби.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Єрмаков І. Г. Феномен компетентісно спрямованої освіти / Іван Гнатович Єрмаков // Крок за кроком до життєвої компетентності в суспільстві ; [за ред. І. Єрмакова]. – К. : Контекст, 2000. – С. 3–5.
2. Ставецький В. І. У пошуку нових форм / В. І. Ставецький // Педагогічна майстерня. – 2013. – № 8. – С. 12–19.
3. Педагогічна майстерність : Підручник / [за ред. І. А. Зязуна]. – К. : Вища школа, 2004. – 2-ге вид., допов. і перероб. – 425 с.
4. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : Підручник : у 2 кн. / Лідія Ернестівна Орбан-Лембрик. – К. : Либідь, 2004. – Кн. 1 : Соціальна психологія особистості і спілкування. – 532 с.
5. Тараненко І. Г. Розвиток життєвої компетентності та соціальної інтеграції / Ірина Глібівна Тараненко // Кроки до компетентності та інтеграції в суспільстві ; [за ред. І. Єрмакова]. – К. : Контекст, 2000. – С. 37–40.
6. Черепанова Л. Дієві форми методичної роботи / Л. Черепанова // Відкритий урок : розробки, технології, досвід. – 2013. – № 5. – С. 55–56.
7. Химинець О. Проблема формування творчої особистості / Ольга Володимирівна Химинець // Науковий вісник УжДУ. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. – Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 1998. – Вип. 1. – С. 14–16.

REFERENCES

1. Yermakov I. H. Fenomen kompetentnisno spriamovanoi osvity / Ivan Hnatovych Yermakov // Krok za krokom do zhyttievoi kompetentnosti v suspilstvi ; [za red. I. Iermakova]. – K. : Kontekst, 2000. – S. 3–5.
2. Stavetskyi V. I. U poshuku novykh form / V. I. Stavetskyi // Pedahohichna maisternia. – 2013. – № 8. – S. 12–19.
3. Pedahohichna maisternist : Pidruchnyk / [za red. I. A. Ziazuna]. – K. : Vyshcha shkola, 2004. – 2-he vyd., dopov. i pererob. – 425 s.
4. Orban-Lembryk L. E. Stsialna psykholohiia : Pidruchnyk : u 2 kn. / Lidiia Ernestivna Orban-Lembryk. – K. : Lybid, 2004. – Kn. 1 : Sotsialna psykholohiia osobystosti i spilkuvannia. – 532 s.
5. Taranenko I. H. Rozvytok zhyttievoi kompetentnosti ta sotsialnoi intehratsii / Iryna Hlibivna Taranenko // Kroky do kompetentnosti ta intehratsii v suspilstvi ; [za red. I. Yermakova]. – K. : Kontekst, 2000. – S. 37–40.
6. Cherepanova L. Diievi formy metodychnoi roboty / L. Cherepanova // Vidkrytyi urok : rozrobky, tekhnolohii, dosvid. – 2013. – № 5. – S. 55–56.
7. Khymynets O. Problema formuvannia tvorchoi osobystosti / Olha Volodymyrivna Khymynets // Naukovyi visnyk UzhDU. Seriia : Pedahohika. Sotsialna robota. – Uzhhorod : Vyd-vo UzhNU «Hoverla», 1998. – Vyp. 1. – S. 14–16.

Статтю подано до редакції 23.01.2016 р.